

The Effect of the Crowdfunding Model on Regional Development through Technological Developments: The Case of Turkey

İhsan KURAN¹

Keywords

Regional Development, Crowdfunding, Regional Development Agencies, Technology.

Abstract

The crowdfunding financing model, which has become widespread in recent years, is based on the power of the masses. Since the whole process of crowdfunding is carried out over the internet, the use of the model is rapidly spreading. Technological development has made it easier to access and share information. Today, people living in different regions can communicate easily thanks to digitalization. With the intense use of social networks, the awareness of crowdfunding is increasing day by day. In the international literature, studies are showing the successful results of the use of crowdfunding in the regional development process. This study has tried to draw attention to this aspect of crowdfunding. It has been concluded that access to information and communication has never been easy at no time. And today, crowdfunding can be used successfully in the regional development process thanks to social networks. For this reason, it is expected that the Development Agencies operating locally will take the initiative by drawing attention to this issue, and the crowdfunding model as a new instrument will increase the success of regional development.

Article History

Received
6 Dec, 2022
Accepted
15 Mar, 2023

Kitle Fonlama Modelinin Teknolojik Gelişmeler Aracılığıyla Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Türkiye Örneği

Anahtar Kelimeler

Bölgesel Kalkınma, Kitle Fonlama, Bölgesel Kalkınma Ajansları, Teknoloji.

Özet

Son yıllarda kullanım alanı hızla yaygınlaşan kitle fonlama finansman modeli kitlelerin gücüne dayanmaktadır. Kitle fonlamada bütün süreç internet üzerinden yürütüldüğünden dolayı modelin kullanımı hızla yaygınlaşmaktadır. Teknolojik gelişme bilgiye erişimi ve bilgi paylaşmayı kolaylaştırmıştır. Günümüzde farklı bölgelerde yaşayan insanlar dijitalleşme sayesinde rahatlıkla iletişim kurabilmektedir. Sosyal ağların yoğun bir şekilde kullanılmasıyla kitle fonlamanın bilinirliği de her geçen gün artmaktadır. Uluslararası literatürde kitle fonlamanın bölgesel kalkınma sürecinde kullanımının başarılı sonuçlarını gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmada kitle fonlamanın bu yönüne dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bilgiye erişim ve iletişimin tarihin hiçbir döneminde bu kadar kolay olmadığı günümüzde sosyal ağlar sayesinde kitle fonlamanın

¹ Corresponding Author. ORCID: 0000-0001-7775-6226. Dr. Harran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ihsankuran@gmail.com

Makale Geçmişi
Alınan Tarih
6 Aralık 2022
Kabul Tarihi
15 Mart 2023

bölgesel kalkınma sürecinde başarılı olarak kullanılabilceği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle yerelde faaliyet gösteren Kalkınma Ajansları'nın bu konuya dikkat çekerek girişimlerde bulunması, yeni bir enstrüman olarak kitle fonlama modelinin bölgesel kalkınmada başarıyı arttırması beklenmektedir.

1. Giriş

Bölgesel eşitsizlikler, bölgeler arasındaki veya bir bölgenin kendi sınırları içindeki nüfus, tarım, sanayi, gelir dağılımı, ulaşım ve haberleşme imkânları, eğitim, sağlık ve diğer sosyoekonomik göstergelerin etkinlik ve yaygınlık düzeylerindeki farklılıkları ifade etmek için kullanılmaktadır (Şahinkaya, 2001: 670). Diğer bölgelerle kıyaslandığında, daha yüksek işsizlik düzeyi ve nispi gelir düşüklüğü gibi temel makroekonomik göstergelerle açıklanan bölgesel eşitsizlikler, bir ülkenin farklı coğrafi kesimlerinde yaşayan insanlar arasında yaşam kalitesinde farklılık oluşmasına neden olmaktadır (Ergun, 1993: 71). Ancak bölgesel farklılıklar sonucunda gelir dağılımının da farklılaşması sebebiyle gelir dağılımındaki dengesizlikler tek başına sorunun ana kaynağı olarak ele alınmamalı aynı zamanda buna neden olan sosyoekonomik faktörler de incelenerek bunların çözümüne yönelik uygun bir politika geliştirilmelidir (Kuştepe ve Halaç, 2004: 155). Bütün bölgeleri aynı düzeyde geliştirmek mümkün olamadığından bölge içinde ve bölgeler arasında farklılıkların olması gayet doğaldır. Ancak yaşam kalitesindeki yüksek derecedeki farklılıklar, arzu edilmeyen bir durumdur. Bu nedenle bu farklılıklar tam olarak giderilemeyeceği için bu farklılıkların en azından şiddetinin azaltılması beklenmektedir.

Tarih boyunca bölgelerin gelişme dinamiklerinde farklılıklar oluşmuştur. Bölgeler arası eşitsizlikler, yer altı ve yer üstü kaynakların dağılımı, bölgenin sahip olduğu kaynakların verimli bir şekilde kullanılamaması, elverişsiz iklim şartları ve coğrafi koşullar, iç ve dış pazarlara olan mesafe, dağınık bir yerleşim yapısı, yatırım seviyesinin düşüklüğü, nüfus ve beşeri sermayenin ve tarihi-kültürel birikimlerin yersel yoğunlaşmasındaki farklılıklar gibi faktörlerden kaynaklanabilmektedir (Elmas, 2001: 1; Kargı, 2009: 20). Bölgesel eşitsizlikler, kaynakların dağılımını bozarken, iç göç ve çarpık kentleşmeye de neden olmaktadır. Bunun yanı sıra işsizlik, yoksulluk ve suç oranlarında artış gibi sosyoekonomik bozulmaları da beraberinde getirmektedir (Çimen, 2013: 68). Nüfusun istihdam olanaklarının çeşitlendirilmesi ve sosyal refahın arttırılmasına yönelik adımlar ile az gelişmiş bölgelerin kalkınmış bölgelere göçü azaltılması sağlanacaktır (Kıratoğlu ve Dinçel, 2021: 574) Bu nedenle bölgesel eşitsizlerin azaltılması ve bölgesel kaygılar politika yapıcılar için her zaman önem sırası bakımından ön sıralarda olması gereken bir konu olmaktadır.

Bölgesel eşitsizlikler gelişme skalasında hangi aşamasında olduğuna bakılmaksızın, ülkelerin çoğunda görülebilmektedir. Ancak dengesizliklerin doğası gereği gelişmemiş ülkelerde eşitsizliklerin görülme sıklığı çok daha fazladır. Kronik bir sorun teşkil eden dengesizliklerin azaltılması, ihtiyaç duyulan politikaların uygulamaya konulabilme kabiliyetine bağlıdır. Gelişmiş ülkeler başta finansal kaynaklar olmak üzere bölgesel dengesizlikleri azaltmada daha avantajlı bir durumda iken az gelişmiş ülkelerde bu durumun geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir.

Bölgelerarası gelişmişlik farklarını azaltıcı politikaların temel araçları bölge planlama, ekonomik faaliyetlerin teşvik tedbirleri ile geri kalmış bölgelere yönlendirilmesi, kamu yatırımları, yönetsel örgütün bölgesel kalkınma sorunlarına adaptasyonunu sağlamak ve metropolitan bölgelerin gelişmesinin sınırlandırılması şeklinde sıralanabilir (Dinler, 2014).

Son yıllarda kalkınma ajansları da bölge içi ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri azaltmak için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde faaliyete geçirilmiştir. Ancak çalışma kapsamında incelenecek olan kitle fonlama sistemi ise yukarıda belirtilen araçlara ve kalkınma ajanslarına nispeten bölgesel kalkınmada kullanılmaya başlayan yeni bir modeldir. Kaldı ki kitle fonlamayı bölgesel kalkınmada kullanılacak bağımsız bir araç olarak görmek yerine yukarıda belirtilen araçlarla birlikte kullanılması durumunda elde edilecek fayda düzeyinin artacağı beklenmelidir. Kitle fonlama finansman yönteminin bölgesel kalkınmada kullanılması sonucunda başarılı sonuçlar alınabileceği yurtdışında yapılan uygulama örneklerinden görülmektedir.

2. Kitle Fonlama Finansman Modeli ve Bölgesel Kalkınma

Kitle fonlaması finansman yöntemi, girişimcilerin bankalar ve diğer geleneksel finansal araçlara başvurmadan çevrimiçi web tabanlı bir platform aracılığıyla internet üzerinden çok sayıda kişiden, küçük miktarlarda finansman desteği temin ederek bir projeyi, işletmeyi veya kişisel krediyi ve diğer ihtiyaçları finanse etmek için kullanılması çabalarını ifade etmek için kullanılan bir şemsiye terimdir (Mollick, 2014: 2; Kirby ve Worner, 2014: 8). Kitle fonlamanın temel amacı, girişimcilere fon toplayabilmeleri için alternatif bir imkân sunmaktır (Belleflamme vd. 2010: 2).

2008 küresel krizi kitle fonlama finansman modeli için bir önemli bir eşğin aşılmasını sağlamıştır. Zira 2008 krizinin olumsuz etkisi ile erken aşama girişimlerinin finansmana erişim olanağı kısıtlanmıştır. Sorunun artması alternatif finansman yöntemlerine olan ihtiyacı artırmıştır. Kitle fonlama finansman modeli artan teknolojik fırsatlar, küreselleşme ve düzenleyici değişikliklerin yanı sıra, geleneksel finans kuruluşları olan bankaların küçük ölçekli işletmeleri riskli görmesi ve kredi vermemesi, bu girişimler krediye ulaşsa bile finansman bulma maliyetinin yüksek olması, kitlelerin yardımlaşmaya hevesli olması ve günümüzde internetin finansman bulma, bağış toplama ve kalabalık topluluklara erişimi daha kolay hale getirmesi kitle fonlaması finansman yönteminin kısa bir zaman içerisinde yaygınlaşmasında önemli etkenler olmuştur (Block vd., 2018: 240; Onur ve Değirmenci, 2015:1). Karşılaşılan zorluklar böylece daha önce ağırlıklı olarak bağış ve ödül temelli çalışan kitle fonlama modelinin girişimcilerin finansman ihtiyacını karşılayacak şekilde borçlanma ve özellikle paya dayalı modellerin kullanılmasını sağlayan yeni bir aşamaya geçilmesini sağlamıştır.

Bağış, ödül, borçlanma ve paya dayalı olmak üzere dört farklı kitle fonlama modeli bulunmaktadır (Mollick, 2014: 3).

- **Bağış Temelli Kitle Fonlama:** Kâr amacı taşımayan yardım amaçlı projelerin fonlanmasında kullanılmaktadır.

- **Ödül Temelli Kitle Fonlama:** Sanat, müzik ve tasarım gibi yaratıcı projelere fon sağlanmasında kullanılmaktadır.
- **Borçlanma Temelli Kitle Fonlama:** Eğitim ve araştırma gibi faaliyetlerde kullanılmak üzere borç talep eden şahıslara ve şirketlere kredi verilmesi şeklinde kullanılmaktadır.
- **Paya Dayalı Kitle Fonlama:** Yeni girişimlerin paylarına yatırım yapılmasında kullanılmaktadır. Ortaklık söz konusu olduğu için risk içermektedir.

Kitle Fonlama, girişimcilerin ürünlerini test etme, tanıtmaya, pazarlama, tüketicilerin zevkleri hakkında daha iyi bilgi edinme ve yeni mal veya hizmet yaratma konularında fırsatlar sunmaktadır (Belleflamme, vd., 2010: 2). Kitle fonlama ile fon temin etmenin önündeki coğrafik engeller ortadan kalkmakta, yatırımcılara küçük miktarlarda da olsa yatırım yapabilmesi için imkân tanınmaktadır. Ayrıca ürün daha piyasaya çıkmadan tüketicilerden sağlıklı geri bildirim alınabilmektedir. Dolandırıcılık riskinin olması, fikirlerin çalınabilme ihtimali, yatırımcılara yanlış bilgi verilebilmesi ve girişimin başarısız olması ise modelin olumsuz yönlerindedir.

Bölgesel kalkınma sürecinde karşılaşılan önemli sorunlardan biri yerel paydaşların sürece dâhil edilmemesi ya da yeterince dâhil edil(e)memesidir. Yerel paydaşların yerelin kalkınması sürecine daha aktif şekilde dâhil edilerek projelerin başarı şansını artırmak mümkündür. Kitle fonlama finansman modeli yukarıda belirtilen bölgesel kalkınma araçlarına ek bir araç ya da tek başına bu finansman yöntemini kullanmakla başarılı sonuçlar elde etmek mümkündür. Bu kapsamda Freitas ve Amado (2013), Bernardino vd. (2016), Carè vd. (2018), Chandiramani ve Patil (2018), Chirisa vd. (2018), Sedlitzky ve Franz (2019), Bernardino ve Freitas Santos (2019), Filimonova vd. (2019), Langley vd.(2020), Bernardino ve Freitas Santos (2021), Temelkov (2019), Tzomakas ve Tsirakis (2021), Jelin'ci'c ve Šveb (2021), Odorovic vd. (2021), Yu ve Fleming'e (2021) ve Matsuda (2021), bölgesel/yerel kalkınma sürecinde kitle fonlama finansman yönteminin başarılı bir şekilde kullanılabileceğini uygulama örnekleri ile gösteren çalışmalar yapmışlardır. Kitle fonlama modeli Türkiye'de farklı yönleri ile incelenmiştir. Ancak modelin bölgesel kalkınma sürecinde kullanımı ile ilgili Kuran (2022), Muğan Ertuğral vd. (2022a) ve Muğan Ertuğral vd. (2022b) dışında yapılan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu kapsamda çalışmanın, kitle fonlamanın bölgesel kalkınma sürecinde kullanımına ilişkin olarak literatüre katkı sunması ve sonraki çalışmalara ışık tutması umulmaktadır.

2008 krizinden sonra dünyada kullanımı yaygınlaşan kitle fonlama modeli artık Türkiye'nin de gündemine girmeye başlamıştır. Türkiye'de ilk kitle fonlama platformu 2010 yılında hizmet vermeye başlamasına rağmen mevzuat eksikliği nedeniyle modelin kullanımını yaygınlaştırmak mümkün olmamıştır (Kuran, 2022: 6). Ancak Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği'nin 3 Ekim 2019 tarihinde 30907 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle girişimcilerin projelerine fon toplayabilmelerine hukuki zemin sağlanmıştır. Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu'ndan yetki belgesi almış hali hazırda sekiz tane paya dayalı kitle fonlama platformu bulunmaktadır.

3. Kitle Fonlama Modelinin Teknolojik Gelişme ile Sağladığı Fırsatlar

Teknoloji sürekli değişmekte, gelişmekte ve insan yaşamını etkilemektedir. Teknolojik gelişmenin odağında insan bulunmaktadır. Bu gelişmenin hizmet ettiği esas amaç insan yaşamını kolaylaştırmaktır. *“Eğer daha uzağı görebiliyorsam bu, benden önceki devlerin omuzlarında durduğum içindir.”* diyen Isaac Newton bilginin kendinden önce oluşan ve kendinden sonra oluşacak yeni bilgilerle geliştiğini ifade etmiştir. Yani teknolojik gelişme sürekli kümülatif bir şekilde ilerleyerek var olacaktır.

Teknolojik gelişme ile beraber bilginin yayılımı ve bilgiye daha kolay bir şekilde erişebilme imkânı da son yıllarda büyük bir hızla artmaya başlamıştır. Matbaa icat edilmeden önceki asırlarda bilginin esas kaynağı elle yazılan kitaplar idi ve dönemin sınırlı bilgilerine ulaşabilmek hem çok zor hem de pahalıydı. Matbaanın icadından sonra kitapların basılması kolaylaşmış dolayısıyla dönemin bilgisi de hızlı bir şekilde coğrafyalar arasında yayılma imkânı bulabilmiştir. Bilginin hızlıca yayılması sayesinde farklı coğrafyalarda yaşayanların bilgiye katkı sağlamalarının da önü açılmıştır böylece.

Abaküs, Pascal'ın Hesap Makinesi, Leibniz Çarkı, Fark Motoru ve Analitik Motor, Delikli Kartlar ile devam eden bilginin işlenmesi süreci 1937 yılında Howard Hathaway Aiken'in, ilk otomatik elektromekanik bilgisayarı icat etmesi ile yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Otomatik olarak çalışabilen bu cihaz, uzun işlemleri kısa sürede çözebiliyordu. İlk programlanabilir bilgisayar olan Z3, Konrad Zuse tarafından geliştirilmiştir. Almanlar tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında gizli şifreleri yazmak için Z3 kullanılmıştır. John Mauchly ve J. Presper Eckert tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında geliştirilen ENIAC, savaş sırasında atılan bombanın nereye düşeceğini hesaplamak için üretilmiştir. Bir insanın 20 saatini alan bu görevi ENIAC sadece 30 saniyede tamamlayabiliyordu. ENIAC, çoğu kişi tarafından ilk modern bilgisayar olarak görülmektedir. ENIAC, 30 ton kütleyle sahipti, çok geniş bir odayı kaplayacak kadar büyüktü ve 50 evin tükettiği kadar enerji tüketiyordu. Dışarıdan kablo ağıyla kaplı olan ENIAC'ın, yanıp sönen yüzlerce ışığı ve operatörlerin bilgisayara komut vermek için kullandığı yaklaşık 6.000 mekanik anahtarı vardı. Vakum tüpleri yerine transistörlerin kullanılmaya başlanmasından ve transistör, kapasitör, direnç ve diyot gibi bilgisayarın tüm elektrikli parçalarını tek bir silikon çipte bir araya getiren entegre devre ve mikroişlemcilerin icat edilmesinden sonra bilgisayarların boyutları gitgide küçülmeye başlamıştır. İlk bilgisayarları kullanabilmek için kullanıcılarının uzmanlık düzeyinde teknik bilgiye sahip olması gerekiyordu. 1975'te Altair 8800 adlı ilk kişisel bilgisayarın (PC) satışa sunulmasından sonra bu durum değişmeye başlamıştır. Altair 8800'ün kendi ekranı yoktu ancak ekran görevi gören bir televizyona bağlanabiliyordu. 1975'ten sonra diğer firmalar, bireysel kullanıcılar için daha ucuz ve kullanıcı dostu bilgisayarlar üretmeye başlamıştır. Zaman içinde bilgisayarın işlevlerini artıran CD-ROM, klavye, ekran, yazıcı gibi donanımlar üretildi. İlk taşınabilir bilgisayar Osborne, 1981'de satışa sunulmuştur. Adam Osborne'un geliştirdiği bu bilgisayarın kütlesi 10,7 kg, ekranı 5 inç, belleği 64 kb idi ve iki adet disket sürücüsüne sahipti (Sığırcı, 2021).

Bilgisayar çağının hızlanmaya başladığı 1960'lı yıllardan sonra geliştirilmeye başlanan ve 1980'li yıllardan itibaren kullanımı giderek artan internet, bilgisayar ve haberleşme dünyasını öncesi ile kıyaslamaya yapılamayacak bir şekilde etkileyerek dönüştürmüştür. Telgraf, telefon, radyo ve bilgisayarın icat edilmesi ile bu hizmetler birbiri ile entegre hale gelmiştir. Başka bir deyişle internet, dünya çapında bir yayın özelliği, bilgilerin paylaşımı için yeni bir mekanizma ve buldukları coğrafyadan bağımsız olarak bilgisayarları birbirine bağlayan bir ortamı ifade etmektedir (İTÜBİDB, 2013). İnternetin icat edilmesinden sonra bilgisayarlar mobil telefonlar, otomobiller ve daha birçok teknolojiyle entegre hâle getirilerek okullarda, evlerde ve iş yerlerinde yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Sığırcı, 2021).

İnternetin icadından sonra bilginin üretilmesi ve yayılması farklı bir boyut kazanmaya başlamıştır. İnsanlar evlerinde oturarak başka bir kıtada üretilen bilgiye, veriye ve habere saniyeler içinde ulaşabilmektedirler. Yine sosyal medya platformlarında alanında uzman olan ya da bir konuda bilgisi olan herkes öğrenmek isteyenlere sayısız seçeneği ücretsiz olarak ya da çok uygun fiyatlarla sunmaktadır. Yani bilgiye, habere ulaşmak ve iletişime geçmek tarihin hiçbir döneminde bu kadar kolay derecede erişilebilir olmamıştır. Günümüzde kullandığımız sıradan bir cep telefonunun Ay'a yapılan ilk seferde kullanılan bilgisayarlardan bile binlerce kat güçlü olduğu gerçeği bilgiye erişimin ne kadar kolaylaştığını gösteren önemli bir örnek olsa gerek.

Son yıllarda kullanıcı sayısı hızla artan sosyal medya ise doğru kullanıldığı takdirde boş zaman geçirmekten ziyade kişinin kendisini geliştirebileceği muazzam imkânlar sunmaktadır. Teknoloji sayesinde artık erişebilirlik engel olmaktan çıkmıştır (Muğan Ertuğral vd. (2022a)). Günümüz dünyasında gelir yaratıcı bir faaliyette bulunabilmek için coğrafik engeller sorun oluşturma potansiyelini büyük ölçüde kaybetmiştir. Bir bölgenin turistik değerlerinin tanıtılması ve pazarlamasını yapmak ve bölgeyi cep telefonları ile bile sosyal medya aracılığı ile kalabalık kitlelere ulaştırmak artık günümüz dünyasında çok daha kolay hale gelmiştir. Teknolojik gelişme ile iletişimin bu kadar kolay hale gelmesi kırsal alanda üretilen bir meyvenin satılmadığı için dalında çürümeye bırakılmasını da önlemeye muktedirdir. Artık bazı meyve ve sebze üreticilerinin ürünlerini toptancıların önerecekleri fiyata bağımlı olması da bir nebze azalmıştır. İletişim ve ulaşımın yaygınlaşması sayesinde üreticiler ürünlerini sosyal medya ağları üzerinden pazarlayarak dalında çürümesini önleme imkânına kavuşmuştur. Ayrıca belirtmek gerekir ki yapılabilecekleri sadece turizm ve tarım sektörleri ile sınırlı tutmamak gerekir. Günümüz dünyasında teknolojinin sunduğu bu kadar fırsata rağmen bir insanın yapabileceğinin sınırı sadece kendisidir.

Çalışmanın başında belirtildiği gibi kitle fonlama finansman modelini temeli kitleleri internet üzerinden buluşturma gücüne dayanmaktadır. Ancak kitle fonlamayı sadece finansman temin edilebilecek bir araç olarak görmek sistemin taşıdığı potansiyelin tam olarak bilinmemesi anlamına gelmektedir. Bütün sürecin internet üzerinden yürütülmesi nedeniyle bilginin hızla yayılabildiği, kitlelerin kolaylıkla ulaşabildiği ve günümüzde sosyal platformların daha aktif kullanılması ile modelin geniş bir kesime ulaşabilmesi de kitle fonlama finansman yönteminin

ekonomik aktiviteyi canlandırabilmek için yeni bir araç olarak kullanılabileceğini göstermesi açısından önemlidir (Kuran, 2022: 8).

Kuran (2022)'ye göre kitle fonlama sistemi geniş bir kesimin bu plan, projeler ve girişimlerden haberdar olması, bunları benimsemesi ve daha da önemlisi beşeri sermaye açısından katkı sağlamasının önünü açarak insan sermayesinin önündeki coğrafi engelleri de ortadan kaldırabilmesi nedeniyle önemlidir. Zira ücra bir köyde yapılacak bir turizm faaliyeti veya tarımsal bir ürünün geliştirilmesi ile ilgili dünyanın her hangi bir coğrafyasında yaşayan bir uzmandan ücretsiz olarak bilgi alarak faydalanabilmek kitle fonlama ekosisteminde mümkündür. Teknolojik gelişme, internet ve sosyal ağların kullanımı bu imkânı kolaylaştırmıştır.

Ankara Kalkınma Ajansı, Fonbulucu kitle fonlama platformu ile birlikte hareket ederek erken aşama girişimlerinin gelişmesi yönünde destek olmaya çalışmaktadır. Ayrıca Ankara Kalkınma Ajansı, faaliyete geçireceği Sosyal Sorumluluk Platformu (SSP) ile sosyal sorumluluk projelerine destek arayan sivil toplum kuruluşları, bireyler ve işletmeler ile bu projelere destekte bulunmak isteyen paydaşları, kamu güvencesi altında bir araya getiren bir platform kurma çalışmaları (Ankara Kalkınma Ajansı, 2023) başlatarak ticari girişimlere verdiği desteğe ek olarak kalkınmanın sosyal boyutu ile ilgili önemli bir girişimde bulunmaktadır. Kalkınma Ajansları faaliyet gösterdikleri bölgelerde koordinasyonu sağlamakla görevli kurumlardır. Bu kapsamda Ankara Kalkınma Ajansı'nın yaptığı bu çalışmalara benzer faaliyetlerin diğer ajanslar tarafından da ivedilikle başlatılması elzemdir.

Teknolojik gelişme, internet ve sosyal ağların doğru kullanılması ile işbirliklerin geliştirilmesi sayesinde kitlelerin bilgilendirilmesi yerelin kalkındırılmasında yerelin potansiyelinden faydalanabilmek için muazzam fırsatları bünyesinde barındırdığını söylemek mümkündür. Ankara Kalkınma Ajansı'nın sosyal sorumluluk projeleri ve girişimleri kitle fonlama yoluyla destekliyor oluşu, diğer kalkınma ajanslarına örnek teşkil etmesi bakımından kıymetlidir. Bölgesel kalkınma sürecine henüz dâhil edilmeyen kitle fonlama modelinin kalkınma ajansları aracılığıyla kullanılmaya başlanması, bölgesel eşitsizlikleri azaltmada dikkat çekici bir adım olacaktır. Zira kitlelerin gücünün yerelin potansiyelini canlandırmada kullanılmasında olumlu sonuçların alınması beklenmelidir.

4. Sonuç

Bölgesel eşitsizlikler, bölgelerde yaşayanlar ve kamu otoritelerince var olması istenmeyen bir sorundur. Ancak doğası gereği eşitsizliklerin her zaman var olacağı gerçeği dikkate alındığında en azından eşitsizliklerin şiddetinin azaltılması ve kaynakların hem bölge içinde hem de bölgeler arasında daha adil ve kalkınmayı sağlayacak şekilde dağıtılması önem arz etmektedir.

Kitlelerin gücüne dayanan, kitlelerin maddi desteği başta olmak üzere üretilecek mal ve hizmetlerin daha piyasaya çıkmadan test edilmesi, değerlendirilmesi ve girişimlerin fikri yönden geliştirilmesi gibi birçok alanda geniş bir ekosistemin oluşmasını sağlayan bir modeldir kitle fonlama. Bütün sürecin internet üzerinden yürütülmesi nedeniyle coğrafi engel olmadan herkese ulaşılabilen ve herkesin ulaşabildiği bu sistem, internetin yaygınlaşması ve sosyal ağların kullanımı ile

büyük bir atılım gerçekleştirmiştir. Modelin büyük bir potansiyel barındırdığı belirtmek yanlış olmayacaktır.

Bölgesel kalkınma sürecinde yaşanan önemli sorunlardan biri projelerin başarı ile hayata geçirilmesini sağlayacak finansmanın sağlanması sorunudur. Geleneksel finansman yöntemlerinde finansman sağlanması esnasında coğrafik engeller, girişimin krediye uygun olmaması vb. birçok sorun ile karşılaşma ihtimali her zaman yüksektir. Bu kapsamda kitle fonlama finansman yöntemi ister sosyal faaliyetlerin desteklenmesi isterse de ticari girişimlerin desteklenmesi için olsun her türden projenin desteklenebilmesi için önemli bir araç olma potansiyelindedir. Ancak kitle fonlamayı mevcut bölgesel kalkınma araçlarına alternatif bir araç olarak değerlendirmek yerine mevcut araçlarla birlikte kullanılmasını sağlamak sistemden daha çok faydalanmasını sağlayacaktır.

Kitle fonlamanın güçlü unsurlardan biri ise teknolojiyi ve her geçen gün insan hayatında yer alan sosyal ağları doğru bir şekilde kullanmasında saklıdır. Teknolojik gelişme insan hayatını geçen zaman içerisinde daha çok etkilemekte ve kolaylaştırmaktadır. İçinde yaşadığımız çağda bilgiye ulaşmak, bilgiyi geliştirmek hem daha az maliyetli hem daha kolaydır.

Örneğin günümüzde yöresel bir ürünü coğrafi koşullar vb. engeller nedeniyle yerel pazarlarda düşük fiyatlarda ve küçük miktarlarla sınırlı kalarak satmak zorunluluğu artık ortadan kalkmıştır. Basit bir cep telefonu ile bile yereli dünyaya açmak, tanıtmak, ürünleri pazarlamak ve işbirlikleri geliştirebilmek için tek kısıt insanın kendisidir. Ya da kırsal alanda yaşayan biri tasarrufu ile borsada yatırım yapabileceği gibi kitle fonlama sayesinde erken aşama girişimine de ortak olabilmek imkânına kavuşmuştur. Kitle fonlama ekosistemine bir defa dâhil olduğunda yeni fikirlerin, işbirliklerinin ve ortaklıkların kapısı sonuna kadar açılmaktadır. Böylece bireysel olarak gerçekleşme imkânı bulunamayan fikirler, projeler iletişim teknolojilerinin gelişmesi sayesinde kolaylıkla hayata geçirilebilecektir. Bu ağları kullanabilmek için yüksek maliyetlere katlanmak zorunluluğu da bulunmamaktadır ayrıca. Kısaca kitle fonlama sermayenin önündeki coğrafik engelleri aştığı gibi onu demokratikleştirmiştir de aynı zamanda.

Türkiye’de bölgesel farklılıkların yoğun olarak yaşandığı gerçeği dikkate alındığında kitle fonlama finansman yönteminin kalkınma politikası araçları ve kalkınma ajansları ile birlikte kullanılması durumunda olumlu sonuçlar alınabilecektir. Bu kapsamda Fonbulucu Kitle Fonlama Platformu ile birlikte hareket eden Ankara Kalkınma Ajansı’nın kitle fonlama finansman yönteminin kullanılması ile ilgili yaptığı öncü hamlelerin Türkiye’de faaliyet gösteren diğer kalkınma ajanslarına örnek teşkil etmesi beklenmektedir. Kalkınma ajansları her bölgede faaliyet gösterdiği için yereli daha iyi tanımaktadır. Dolayısıyla yerelin potansiyelinin paydaşlarla birlikte harekete geçirilmesinde kalkınma ajansları kuruluş kanununda yer alan koordinasyon görevini daha iyi yerine getirebileceklerdir. Kalkınma ajanslarının daha verimli çalışmasının önündeki engellerden biri finansman sorunudur. Bu nedenle kalkınma ajansları başta finansman sorunu olmak üzere yerelin potansiyelinin ortaya çıkarılmasındaki diğer engellerin de üstesinden gelmek için kitle fonlama modeline daha çok yönelmeli, modelin yerelde tanıtılması ve projelerin geliştirilebilmesi için öncü rol üstlenmelidir. Zira beşeri sermaye açısından bakıldığında Türkiye’de yerelde

faaliyet gösteren en nitelikli istihdamın sağlandığı kurumun kalkınma ajansları olduğu görülecektir.

Dijital dünyanın yereli yerel olmaktan çıkardığı günümüzde bölgesel/yerel kalkınmada kitle fonlamanın kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın bundan sonra yapılacak yeni çalışmalar ve başarılı uygulama örnekleri ile desteklenmesi beklenmektedir.

Kaynakça

- Ankara Kalkınma Ajansı (2023). Sosyal Yenilik ve Sosyal Kalkınma <https://ankaraka.org.tr/sosyal-yenilik-ve-sosyal-kalkinma> Erişim Tarihi: 07.03.2023
- Belleflamme, P. Lambert, T., & Schwienbacher, A. (2010). "Crowdfunding: An Industrial Organization Perspective". 'Digital Business Models: Understanding Strategies', held in Paris on June 25-26.
- Bernardino, S. & Freitas Santos, J. (2019). *Entrepreneurial investment and Lending Crowdfunding: Implications for Regional development*. Proceedings 26th APDR Congress Evidence-based territorial policymaking: Formulation, Implementation And Evaluation of policy, Aveiro, Portugal, July 4-5, 71.
- Bernardino, S. & Freitas Santos, J. (2021). "Lending Crowdfunding and Regional Development: An Empirical Study". Multidisciplinary Approaches to Crowdfunding Platforms, Editor: Carla Sofia Vicente Negrao, Joao Antonio Furtado Brito, IGI Global, 55-83.
- Bernardino, S., Santos, J. F., & Ribeiro, J.C. (2016, May). *Financing Local Development Through Crowdfunding: An Empirical Analysis of Social Projects in Portugal*, 1st AMSR Congress and 23rd APDR Congress-Sustainability of Territories in the Context of Global Changes, Marrakech.
- Carè, S., Trotta, A., Carè, R. & Rizzello, A. (2018). "Crowdfunding for the development of smart cities", Business Horizons, Elsevier, vol. 61(4), 501-509.
- Chandramani, J. & Patil, G. (2018). "Crowdfunding: Can It Support Urban Local Bodies in India?", Crowdfunding And Sustainable Urban Development in Emerging Economies, ıgı global, 232-254.
- Chirisa, I., Mukarwi, L. & Matamanda, A. R. (2018). "Prospects and Options for Sustainable and Inclusive Crowdfunding in African Cities", Crowdfunding And Sustainable Urban Development in Emerging Economies, IGI Global, 211-231.
- Çimen, A. (2013). "Türkiye'nin Bölgesel Kalkınma Politikalarının Avrupalılaşması", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 38, ss.67-85.
- Dinler, Z. (2014). Bölgesel İktisat, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Elmas, G. (2001). Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Dengesizlikler AB ve Türkiye, Nobel Yayın Dağıtım.

- Ergun, T. (1993). "Bölgelerarası Dengesizliklerin Giderilmesinde Bölgesel Örgütlenmelerin Önemi: Tennessee Valley Authority", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 1, ss.71-82.
- Filimonova, N. G. Ozerova, M. G. Ermakova, I. N., & Miheeva, N.B. (2019). *Crowdfunding As the Way of Projects Financing in Agribusiness*, IOP Conference Series: Earth and Environmental Science.
- Freitas De, J. C. C., & Amado, M. (2013). *Crowdfunding in Urban Planning: Opportunities and Obstacles*, RC-43 Housing Market, Amsterdam.
- İTÜBİDB (2013). İnternetin Tarihçesi, <https://bidb.itu.edu.tr/seyir-defteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarih%C3%A7esi> Erişim Tarihi: 08.03.2023
- Jelin'ci'c, D. A., & Sveb. M. (2021). Financial Sustainability of Cultural Heritage: a Review of Crowdfunding in Europe, *Journal of Risk and Financial Management*, 14(101).
- Kargı, Nihal (2009). "Bölgesel Kalkınma Yaklaşımlarındaki Gelişmeler ve AB Perspektifi Altında Türkiye'nin Bölgesel Politika Analizi", *International Journal of Economic and Administrative Studies*, Year: 2,Volume: 1 Number: 3, ss.19-40.
- Kıratoğlu, E. ve Dinçel, İ. Y. (2021). Türkiye'de İç Göç Olgusunun Todaro Paradoksu Çerçevesinde Analizi: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı. *İstanbul İktisat Dergisi*, Cilt 71, Sayı 2, ss.527-548.
- Kuran, İ. (2022). Bölgesel Kalkınma Sürecinde Kitle Fonlama Sisteminin Rolü: SWOT Analizi. *Ekonomi Politik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 5, ss. 1-13.
- Kuştepelı, Y. ve Halaç U. (2004), Türkiye'de Genel Gelir Dağılımının Analizi ve İyileştirilmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 143-160.
- Langley, P., Lewis, S., Mcfarlane, C., Painter, J. & Vradıs, A. (2020). "Crowdfunding cities: Social entrepreneurship, speculation and solidarity in Berlin", *Geoforum*, Volume 115, Pages 11-20.
- Matsuda, T. (2021). "Research on New Regional Creation Business Model Utilizing Social Network and Crowdfunding", *Int. J. Appl. Inf. Manag.*, vol. 2, no. 1, 1-12.
- Mollick, E. (2014). The Dynamics of Crowdfunding: An Exploratory Study, *Journal of Buiness Venturing*, 29, 1-16.
- Muğan Ertuğral, S., Kuran, İ. ve Tekeli, H. N. (2022a). Dijitalleşmenin Turizm Sektörüne Yansımaları ve Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt:7 No:2, ss. 14-25.
- Muğan Ertuğral, S., Toprak, M. ve Kuran, İ. (2022b). "API Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Olan Etkisinin Değerlendirilmesi", *International Academic Social Resources Journal*, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:7, Issue:44; pp:1829-1836.

- Odorovic, A. Mertz, A. Kessler, B., Karim K., Wenzlaff, K., Novelle, L. A., & Kleverlaan, R. (2021). Unlocking The Crowdfunding Potential for The European Structural and Investment Funds, *European Commission*.
- Sedlitzky, R. & Yvonne, F. (2019). “What If We All Chip In?” *Civic Crowdfunding as Alternative Financing for Urban Development Projects*, *Built Environment* 45(1):26-44, DOI:10.2148/benv.45.1.26
- Sığırcı, M. (2021). Bilgisayar: Kim, Ne Zaman İcat Etti?, TÜBİTAK Bilim ve Genç. <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/bilgisayar-kim-ne-zaman-icattetti> Erişim Tarihi: 08.03.2023
- Şahinkaya, S. (2001). “Bölgesel İktisadi Dengesizlikleri Giderme Çabaları/Politikaları Üzerinde Bazı Değerlendirmeler”, Cevat Geray’a armağan, Ankara, Mülkiyeliler Birliği Yayını, ss. 667-682.
- Temelkov, Z., & Gule, G. (2019). Role of Crowdfunding Platforms in Rural Tourism Development, *SocioBrains*, Issue 56, 73-79.
- Tzomakas, C., & Tsirakis, N. (2021). Regional Development Fund of the Region of Western Greece, Crowdfunding as a Method to Help the Public Sector Promote Innovation. Vlassis Missos & Pródromos Prodromídis (Eds.), *Special Issues on Regional Entrepreneurship & Innovation Planning: Perspectives* (pp.209-220), Centre of Planning and Economic Research.
- Yu, S., & Fleming, L. (2021). Regional Crowdfunding and High Tech Entrepreneurship, *Research Policy*, 51(9), 1-18

© Copyright of Journal of Strategic Research in Social Science (JoSRess) is the property of SRA (Science Research Associates) Strategic Research Academy & Academic Publishing® and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.